

9. 8. 2024

ID: 118398

Námítky účastníka řízení

Součástí práva na soudní ochranu je povinnost obecných soudů řádně se vypořádat s námítkami účastníků řízení.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. II.ÚS 390/23 ze dne 7.5.2024)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele M.Š., zastoupeného JUDr. R.R., advokátem, sídlem O., proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. listopadu 2022 č. j. 30 Cdo 152/2022-95, za účasti Nejvyššího soudu, jako účastníka řízení, a České republiky - Ministerstva dopravy, sídlem P., jako vedlejšího účastníka, tak, že usnesením Nejvyššího soudu ze dne 15. listopadu 2022 č. j. 30 Cdo 152/2022-95, bylo porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Toto rozhodnutí se proto ruší.

Z odůvodnění

I. Vymezení věci a předchozí průběh řízení

1. Stěžovatel se ústavní stížností domáhá zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí, kterým Nejvyšší soud odmítl jeho dovolání. Obecné soudy stěžovateli nepřiznaly nárok na náhradu škody, která měla vzniknout v důsledku nezákonného rozhodnutí. Stěžovatel se domnívá, že Nejvyšší soud porušil jeho práva garantovaná v čl. 36 odst. 1 a čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

2. Z ústavní stížnosti, přiložených rozhodnutí a vyžádaného spisu Obvodního soudu pro Prahu 1 sp. zn. 18 C 187/2019 Ústavní soud zjistil především následující skutečnosti.

3. Stěžovatel se žalobou domáhal, aby mu Česká republika - Ministerstvo dopravy (vedlejší účastník) uhradila částku 178 737 Kč s příslušenstvím jako náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím Městského úřadu Dobruška ze dne 2. 6. 2010 č. j. MUD 2997/2010 OD/RA-2. Tímto rozhodnutím byla schválena technická způsobilost vozidla, které stěžovatel koupil dne 23. 7. 2010 od společnosti JS Autocentrum s.r.o. V roce 2016 bylo řízení obnoveno, neboť technická způsobilost byla schválena v souvislosti s trestnou činností úřední osoby. Následně bylo řízení zastaveno usnesením ze dne 9. 8. 2018 č. j. MUD 3904/2016 ODSVV/RP-27. Stěžovatelovo odvolání Krajský úřad Královehradeckého kraje zamítl rozhodnutím ze dne 3. 1. 2019 č. j. KUKHK-28632/DS/2018/Er. Usnesením ze dne 1. 2. 2019 č. j. MUD 3904/2016 ODSVV/RP-33, Městský úřad Dobruška zrušil zápis vozidla do registru vozidel. V žalobě stěžovatel uvedl, že škoda vznikla výlučně v důsledku pochybení orgánu veřejné moci, a to v příčinné souvislosti s nezákonným rozhodnutím, jelikož zrušením nezákonného rozhodnutí a následným výmazem vozidla z registru přišel stěžovatel o možnost vozidlo užívat, čímž mu vznikla škoda v zůstatkové hodnotě vozidla. Ve stanovisku ze dne 8. 1. 2021 stěžovatel upřesnil, že škoda vznikla v příčinné souvislosti s nezákonným rozhodnutím, jelikož kdyby nebylo tohoto rozhodnutí, vozidlo by nikdy nezakoupil.

4. Obvodní soud pro Prahu 1 řízení co do částky 22 000 Kč se zákonným úrokem z prodlení zastavil výrokem I rozsudku ze dne 13. 1. 2021 č. j. 18 C 187/2019-55. Obvodní soud dále výrokem II žalobu na zaplacení 156 737 Kč s úrokem z prodlení zamítl. Dle názoru obvodního soudu stát odpovídá pouze za škodu vzniklou následkem nezákonného rozhodnutí, nikoliv následkem jeho zrušení. Nezákonným rozhodnutím přitom stěžovateli žádná újma nevznikla, protože díky němu vozidlo mohl

devět let provozovat. Újma mu tak fakticky vznikla až v důsledku nedodání řádných dokladů k vozidlu, což je skrytá právní vada, která nebyla včas odhalena.

5. Městský soud v Praze prvoinstanční rozhodnutí potvrdil rozsudkem ze dne 10. 6. 2021 č. j. 36 Co 131/2021-72. Odvolací soud se ztotožnil se závěry obvodního soudu. Příčinná souvislost dle odvolacího soudu byla přerušena minimálně dvěma skutečnostmi, a to převodem předmětného vozidla na stěžovatele, ke kterému došlo až po vydání nezákonného rozhodnutí, a skutečností, že stěžovatel nebyl v obnoveném řízení schopen předložit požadované doklady a tyto doklady (osvědčení o registraci vozidla v zahraničí) současně ve spolupráci se zahraničními úřady nebyl schopen obstarat ani správní orgán. Stěžovatel navíc dle městského soudu nebyl aktivně legitimován k podání žaloby, neboť nebyl účastníkem původního řízení, které skončilo vydáním nezákonného rozhodnutí.

6. Proti rozsudku městského soudu stěžovatel podal dovolání, v němž namítal, že byl aktivně legitimován k podání žaloby, neboť původní a obnovené řízení tvoří jeden celek, a stěžovatel tedy byl účastníkem řízení, v němž bylo vydáno nezákonné rozhodnutí. Dále stěžovatel namítal pochybení obecných soudů při posuzování příčinné souvislosti. Stěžovatel mj. uvedl, že pokud by nezákonné rozhodnutí neexistovalo a v rozporu se zákonem nebyla schválena technická způsobilost vozidla, tak by vozidlo nemohlo být prodáno za původně ujednanou částku a škoda by stěžovateli nevznikla, protože "neprovozuschopné" vozidlo by nezakoupil.

7. Nejvyšší soud dovolání odmítl usnesením označeným v záhlaví. Nejvyšší soud uvedl, že městský soud rozhodl v souladu s dřívější judikaturou odvolacího soudu, podle níž stát neodpovídá v režimu zákona č. [82/1998 Sb.](#) za újmu způsobenou zrušením nezákonného rozhodnutí. Dalšími vymezenými otázkami se Nejvyšší soud nezabýval, neboť nemohly založit přípustnost dovolání, když obstál jeden z důvodů, na kterých odvolací soud založil zamítnutí žaloby.

II. Argumentace stěžovatele

8. Stěžovatel zásah do ústavně garantovaných práv spatřuje v nesprávném posouzení jeho práva na náhradu škody. Namítá, že újma mu nevznikla v důsledku zrušení nezákonného rozhodnutí, ale v důsledku jeho vydání, a to již okamžikem, kdy stěžovatel důvěřuje ve správnost a zákonnost správního aktu, zakoupil vozidlo, jehož technická způsobilost k provozu byla schválena v rozporu se zákonem. Nezákonné rozhodnutí pro stěžovatele bylo nepříznivé, neboť kvůli němu vozidlo mohl užívat pouze dočasně.

9. Stěžovatel dále namítá, že se Nejvyšší soud nevypořádal s argumentací obsaženou v dovolání. Rozhodnutí Nejvyššího soudu je založeno pouze na odkazu na dřívější rozsudek, jehož závěry však argumentaci v dovolání neodpovídají.

III. Splnění podmínek řízení

10. Ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 a contrario zákona o Ústavním soudu), byla podána včas (§ 72 odst. 3 zákona o Ústavním soudu) a splňuje i ostatní náležitosti vyžadované zákonem [§ 30 odst. 1, § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

IV. Průběh řízení před Ústavním soudem

11. Ústavní soud vyzval účastníka řízení a vedlejšího účastníka, aby se k ústavní stížnosti vyjádřili.

12. Nejvyšší soud vysvětlil, že vycházel z toho, jak stěžovatel vymezil vznik škody v žalobě. "V ní tvrdil vznik škody jako následek zrušení nezákonného rozhodnutí v okamžiku jeho zrušení, kdy se z pojízdného vozidla stalo vozidlo nepojízdné, zatímco v dovolání přichází s konstrukcí škody jako

újmy způsobené tím, že nenabyl do vlastnictví vozidlo v ceně, kterou za něj zaplatil (...). K takovému tvrzení nemohl Nejvyšší soud přihlídnout (...)." Nejvyšší soud doplnil, že sice není vyloučeno poskytnout ochranu osobě, které byla újma způsobena vydáním nezákonného rozhodnutí v její prospěch. Podmínkou však je existence příčinné souvislosti mezi vydaným rozhodnutím a vznikem újmy. Ta v případě stěžovatele chybí. Ze samotné žalobní konstrukce je totiž zřejmé, že ke vzniku škody mělo dojít až ve chvíli, kdy bylo vozidlu odebráno povolení k provozu na pozemních komunikacích. V tom okamžiku klesla obvyklá cena vozidla, které se stalo z právního hlediska nepojízdným. "Nelze tedy souhlasit se stěžovatelem v tom, že mu škoda (jak ji stěžovatel v žalobě konstruoval) vznikla již v okamžiku koupě vozidla. Tehdy totiž bylo vozidlo právně pojízdné." Nejvyšší soud dále uvedl, že je sice zřejmé, že se stěžovateli stala nespravedlnost, ochrana mu však měla být poskytnuta primárně ve správním soudnictví.

13. Vedlejší účastník se k ústavní stížnosti nevyjádřil.

14. Ústavní soud dal možnost vyjádřit se též soudům první a druhé instance, s jejichž závěry stěžovatel v ústavní stížnosti rovněž polemizuje, byť se zrušení jejich rozhodnutí nedomáhá. Oba soudy však pouze zopakovaly argumentaci uvedenou již v odůvodněních svých rozhodnutí.

15. Ústavní soud vyjádření zaslal k replice stěžovateli, který uvedl, že již v řízení před obvodním soudem v podání ze dne 8. 1. 2021 uváděl, že škoda vznikla již zakoupením vozidla, zjistitelná však byla až zrušením původního nezákonného rozhodnutí. Dle názoru stěžovatele se tedy Nejvyšší soud nevypořádal s existencí příčinné souvislosti.

V. Vlastní hodnocení Ústavního soudu

16. Ústavní soud mnohokrát zdůraznil, že je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), který stojí mimo soustavu soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy), a vzhledem k tomu nelze řízení před ním považovat za další instanční přezkum v systému obecné justice. Jeho cílem v řízení o ústavní stížnosti je přezkoumat výhradně ústavnost soudních rozhodnutí, jakož i řízení, které jejich vydání předcházelo. Vzhledem k tomu platí, že vedení řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, výklad podústavního práva a jeho aplikace na jednotlivý případ přísluší obecným soudům a o zásahu Ústavního soudu do jejich rozhodovací činnosti lze uvažovat pouze za situace, kdy je rozhodování obecných soudů stíženo vadami, které mají za následek porušení ústavnosti (srov. např. náleze ze dne 4. 6. 2019 sp. zn. II. ÚS 996/18).

17. Po seznámení se s obsahem ústavní stížnosti, usneseními obecných soudů a vyžádaným spisem, Ústavní soud shledal, že k porušení ústavnosti v přezkoumávaném případě došlo, konkrétně bylo porušeno stěžovatelovo právo na spravedlivý proces (soudní ochranu) zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

18. Ústavní soud již v minulosti vyložil, že právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny v sobě zahrnuje i povinnost obecných soudů vypořádat se se vším, co v průběhu řízení vyšlo najevo a co účastníci řízení tvrdí, má-li to vztah k projednávané věci. Pokud soudy této zákonné povinnosti nedostojí, a to jednak tím, že se zjištěnými skutečnostmi nebo tvrzenými námitkami nezabývají vůbec nebo se s nimi vypořádávají nedostatečným způsobem, má to za následek vadu řízení, promítající se jako zásah do ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a do práva na soudní ochranu podle čl. 90 Ústavy České republiky a čl. 36 odst. 1 Listiny (srov. náleze ze dne 20. 12. 2005 sp. zn. I. ÚS 593/04). Právu na spravedlivý proces odpovídá povinnost obecných soudů svá rozhodnutí řádně odůvodnit a v tom rámci se adekvátně, co do myšlenkových konstrukcí racionálně logickým způsobem vypořádat se všemi důkazy a argumentačními tvrzeními uplatněnými účastníky řízení (srov. náleze ze dne 4. 9. 2002 sp. zn. I. ÚS 113/02). Pokud soudy své závěry racionálně obhajitelně nezdůvodní, jde o projev

libovůle (popř. svévole) zakládající protiústavnost (srov. nálezy ze dne 22. 11. 2007 sp. zn. I. ÚS 1126/07, nebo ze dne 27. 10. 2011 sp. zn. I. ÚS 1845/11).

19. Stěžovatel ve svém dovolání namítal, že soudy nesprávně vymezily skutkové okolnosti, mezi nimiž měla být zjišťována příčinná souvislost, v důsledku čehož nesprávně aplikovaly právní závěry obsažené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. 11. 2002 sp. zn. 25 Cdo 2244/2000, a usnesení téhož soudu ze dne 27. 1. 2009 sp. zn. 25 Cdo 490/2007 (odst. 11 dovolání). Podle těchto rozhodnutí stát odpovídá za škodu, jež vznikla následkem nezákonného rozhodnutí, nikoliv následkem jeho zrušení. V dalších částech dovolání stěžovatel uvádí, že odkazy na citovanou judikaturu nepovažuje za příléhavé (odst. 5 dovolání). Stěžovatel dále argumentuje, že soudy chybně shledávají příčinnou souvislost mezi škodou a nepředložením nezbytných dokladů v obnoveném řízení, a nikoliv mezi škodou a nezákonným rozhodnutím správního orgánu (odst. 13 dovolání), jak příčinnou souvislost stěžovatel vymezil již ve svém stanovisku ze dne 8. 1. 2021 (odst. 4 dovolání).

20. Z obsahu dovolání je zřejmé, že se dle stěžovatele (dovolatele) závěry citovaných rozhodnutí Nejvyššího soudu v nynějším případě vůbec neměly uplatnit, neboť škoda nevznikla v důsledku zrušení nezákonných rozhodnutí, nýbrž v důsledku jejich vydání (což stěžovatel tvrdil již před nalézacím soudem).

21. Nejvyšší soud v napadeném rozhodnutí pouze velmi stručně uvedl, že se od citované judikatury odvolací soud neodchýlil, dospěl-li k závěru, že stát neodpovídá v režimu zákona č. [82/1998](#) Sb. za újmu způsobenou zrušením nezákonného rozhodnutí. Stěžovatel však netvrdil, že nesprávnost použití citované judikatury spatřuje v tom, že by podle těchto rozhodnutí stát měl odpovídat za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím. Podle stěžovatele se závěry citované judikatury neměly uplatnit v podmínkách jeho případu, kdy škoda vznikla právě již v důsledku vydání napadeného rozhodnutí (jak stěžovatel v průběhu řízení tvrdil). Je zjevné, že s touto námitkou se Nejvyšší soud nevypořádal a jeho argumentace se míjí s obsahem dovolání, respektive spisu.

22. Nejvyšší soud ve svém vyjádření uvedl, že stěžovatel v žalobě vznik své škody vymezil jinak než v dovolání. V žalobě tvrdil vznik škody jako následek zrušení nezákonného rozhodnutí v okamžiku jeho zrušení, kdy se z pojízdného vozidla stalo vozidlo nepojízdné. V dovolání přišel s konstrukcí škody jako újmy způsobené tím, že nenabyl do vlastnictví vozidlo v ceně, kterou za něj zaplatil. K takovému tvrzení nemohl Nejvyšší soud přihlídnout. Již v žalobě však stěžovatel uváděl, že škoda byla způsobena "výlučným pochybením orgánu veřejné moci při vydání rozhodnutí správního orgánu (...) o schválení technické způsobilosti jednotlivě dovezeného vozidla (...)." Dále stěžovatel v žalobě uvedl, že škoda vznikla "v příčinné souvislosti s nezákonným rozhodnutím, jelikož zrušením nezákonného rozhodnutí a následným výmazem vozidla z registru přišel žalobce o možnost vozidlo užívat, čímž mu vznikla škoda v zůstatkové hodnotě předmětného vozidla (...)." Ve stanovisku ze dne 8. 1. 2021 stěžovatel upřesnil, že je třeba rozlišovat "okamžik vzniku škody, přestože v tomto okamžiku byla škoda latentní a žalobce o ní nemohl vědět, a okamžik, kdy se škoda stala patrnou a pro osobu jednající s důvěrou ve správnost a zákonnost správního rozhodnutí seznatelnou. Škoda tak žalobci vznikla již zakoupením vozidla, které mělo být provozuschopné na pozemních komunikacích (...), ale ve skutečnosti žalobce (...) neobdržel odpovídající protiplnění, jelikož vozidlo v okamžiku prodeje nesplňovalo podmínky tak, aby jeho technická způsobilost mohla být schválena v souladu se zákonem, jak se později ukázalo." Dále stěžovatel výslovně uvedl, že "ke vzniku škody došlo v příčinné souvislosti s nezákonným rozhodnutím (...), kterým byla schválena technická způsobilost (...), jelikož nebýt tohoto rozhodnutí, tak by vozidlo (...) nikdy nezakoupil (...)." Z citovaných pasáží žaloby a stanoviska je zcela zřejmé, že již v řízení před nalézacím soudem stěžovatel tvrdil, že škoda vznikla v důsledku vydání nezákonného rozhodnutí (nikoliv jeho zrušení). Stěžovatel také mimo jiné uváděl, že škoda vznikla tím, že nenabyl do vlastnictví vozidlo v ceně, kterou za něj zaplatil (neobdržel odpovídající protiplnění). Ani argumentace z vyjádření Nejvyššího soudu tedy nemá oporu v obsahu spisu. Otázka, zda bylo vozidlo v okamžiku koupě "právně

pojízdné", v tomto ohledu není podstatná. Nezákonné rozhodnutí pro stěžovatele nebylo výhodné, a to ani před obnovením řízení. Výhodné by bylo jedině oproti situaci, kdy by stěžovatel za vozidlo zaplatil "plnou" cenu, přestože by od počátku nemělo schválenou technickou způsobilost. Taková situace však nepřípadá v úvahu. Kdyby nebylo nezákonného rozhodnutí a vozidlo nemělo v rozporu se zákonem schválenou technickou způsobilost, stěžovatel by je nezakoupil, nýbrž pořídil by si jiné, srovnatelné, jehož technická způsobilost byla schválena řádně a které by mohl užívat i nadále. Nezaplatil by tedy více, než jaká byla skutečná hodnota vozidla.

VI. Závěr

23. Ústavní soud shledal, že Nejvyšší soud nesplnil požadavek na řádné odůvodnění svého rozhodnutí a nevypořádal se racionálně logickým způsobem se stěžovatelem tvrzenými námitkami, čímž porušil stěžovatelovo právo na soudní ochranu zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny a v čl. 6 Úmluvy. V novém rozhodnutí se Nejvyšší soud bude muset vypořádat se všemi stěžovatelovými námitkami ústavně konformním způsobem, a to zejména s ohledem na to, že by stěžovatel vozidlo nezakoupil, kdyby nebylo nezákonného rozhodnutí, a také s ohledem na to, že stěžovatel obnovením správního řízení vstoupil do procesního postavení původního účastníka.

24. Z uvedených důvodů Ústavní soud podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a napadené usnesení zrušil podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)